

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka Din 1.50 • Polletna naročnina Din 15.—
Celoletna naročnina Din 30.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: M. Poštuvan
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 8. aprila 1937

Leto III — Številka 22

In mi ...?

Prinašamo točen prevod pisma, ki je prišlo iz Stuttgarta, da nam pokaže, kako se nemški narod zanima za usodo svojih »rojakov« na Kočevskem (ako jih smemo imenovati »rojake« kajti razni Jakličji, Novaki, Kožarji, Kreseti, Sušteriči, Tomiči in Tomiči, Pečeti, Arkoti, Černeti itd. prav malo diše po švabskih izseljencih iz 14. st.). Iz pisma se vidi, kako v Nemčiji poučujejo zemljepis: v šoli obravnavajo zemljepis v »nemškem« smislu, nato pa vodijo otroke v muzej, kjer jim kažejo kraje, kjer naj bi povsod prebivali Nemci. Tako dela 70 milijonski narod: za vsakega poedinca v tujini se zanima.

In kako delamo mi, Slovenci? Kako in koliko se govori pri nas v šolah o Sloveniji, o Slovincih, ki ne živijo v mejah naše države? Kje so muzeji, ki bi jih obiskovala naša šolska mladina, da bi spoznala kako živijo naši bratje v Westfaliji, Ameriki?

Učimo se od obeh nemških deklic, kako moramo ljubiti svoj narod!

Stuttgart, 19. marca 1937.

Drage nemške tovarišice!

Čudile se boste, ko dobite naenkrat pismo iz Nemčije. Tako-le je prišlo do tega. Ko smo zadnjič v zemljepisu obravnavale Jugoslavijo, nam je prišlo na misel, da pišemo na nemški razred v Kočevju. Želimo, da bi videle, kako se veselimo odgovora na to pismo.

Me smo deklice iz Stuttgarta, ki je švabsko glavno deželno mesto na Virtenberškem. Hočemo Vam povedati nekaj o Stuttgartu. Stuttgart je bilo od nekdaj mesto nemških izseljencev. Eno leto je tega, odkar imamo častni spomenik nemškega dela v inozemstvu. V Nekarski ulici poleg Gdanske svobode se dviga v sredi zelenih nasadov mogočna stavba, v kateri je inozemski muzej. Vsak, kdor ga vidi, je docela navdušen. V spodnjih prostorih so shranjeni obrisi dežel, v katerih stanujejo Nemci. Slike nam govorijo o pridnosti tamkajšnjih Nemcev. V zgornjih prostorih so kmečke sobe iz raznih krajev, kjer bivajo nemški izseljenci. V drugi doorani kažejo narodne noše. To drugo pisano sliko bi morale videti. Razume se, da so Stuttgarci ponosni na ta svoj muzej. Pred kratkim časom nam je podelil Führer častni naslov: »Stuttgart, mesto nemških izseljencev.«

Svoje pismence pošljemo v negotovo in bi nas neizmerno veselilo, ako bi našlo pot v nemški razred. Zato prosimo onega, ki to pismo odpre, da ga pošlje v nemški razred, da bi stopile v trajni stik z deklicami.

Cel razred pozdrabljam z mogočnim:
Heil Hitler!

Irene Fritz,
Ruth Treulieb.

Papeževa okrožnica proti boljševiškem in brezbožnemu komunizmu

Na praznik sv. Jožefa je izdal letos sveti oče papež Pij XI. veliko okrožnico, v kateri kaže veliko akcijo katoliške Cerkve proti brezbožnemu svetovnemu komunizmu in postavlja to odredilo delo pod varstvo sv. Jožefa, ki je sam bil iz delavskega stanu in okušal v trdem delu vse bridkosti bede in revščine.

V prvem delu razgalja okrožnica s prodorno jasnostjo in logiko vso pogubnost komunizma, v drugem delu pa osvetljuje jasen nauk Cerkve in pokaže sredstva proti pogubonosnem strupu komunizmu.

V današnji številki bomo navedli kratke, jedrnatke stavke iz prvega dela okrožnice, ki nam v jasni obliki kažejo sistem in svetovno nevarnost komunizma.

(Napisi in številke so iz okrožnice.)

1. Kristus je ustvaril novo občečloveško kulturo, ki neizmerno prekaša ono, ki jo je človek dosegel pred Njim.

2. Toda boj med dobrim in zlim je ostal v svetu... in prevrat je sledil tekom stoletij prevratu do revolucije naših dni... ki po obsežnosti in divjosti presega vsa prejšnja preganjanja Cerkve. Celi narodi so v nevarnosti, da se pogreznejo v strašnejše barbarstvo kot je vladalo pred prihodom Odršenika.

3. Boljševiški in brezbožni komunizem stremi za tem, da prevrne socialni red in spodkoplje temelje krščanske kulture.

4. Sv. stolica ni molčala in je smatrala za najbolj svojsko poslanstvo, da je branila resnico in pravičnost kakor vse one večne vrednote, ki jih je komunizem zavrgel in pobijal. Tako je papež Pij IX l. 1846 obsodil... »nauk tkzv. komunizma, ki nasprotuje v najvišji meri naravnemu pravu in ki... mora voditi k temeljnemu prevratu... človeške družbe«. Leo XIII. pa je v svoji okrožnici »Quod Apostolici muneri« označil komunizem kot »pogubno kužo, ki razjeda mozeg človeške družbe in jo popolnoma razkrajša«.

5. Tudi Pij XI. je v nagovorih in okrožnicah (1924, 1928, 1931, 1932, 1933) slovesno protestiral proti preganjanju v Rusiji, Mehiki in Španiji... Prav najzagrizenejši sovražniki, ki iz Moskve vodijo ta boj proti krščanski kulturi, izpričujejo s svojimi napadi na sveto stolico, da je papeštvo tudi v današnjih dneh zvesto stalo na straži svetišča krščanske vere in da je večkrat in bolj prepričevalno opozarjalo na komunistično nevarnost kot katerakoli javna avtoriteta.

6. Kljub temu raste nevarnost zaradi neutrudljivega rovarjenja spretnih in brezvestnih agitatorjev. Zato bomo dvignili svoj glas v še slovesnejšem dokumentu... in upamo, da bo odmeval naš glas povsod tam, kjer

še niso zaslepljeni od predsodkov in še iskreno skrbijo za človeško blaginjo.

7. Temeljne nauke brezbožnega komunizma in njegove metode hočemo v kratki sintezi pojasniti... in njim nasproti postaviti jasne nauke Cerkve in z vsem poudarkom priporočati sredstva, s katerimi bi se mogla krščanska kultura, ki je edino prava »Civitas humana«, rešiti te satanske kuže.

Nauki in sadovi komunizma.

8. Zmotni ideal: Današnji komunizem vsebuje zmotni vzor pravičnosti, enakosti in bratstva in širi neki mysticism, ki napolnjuje množice zaradi slepih obljub z navdušenjem; to se mu posrečuje tem laže, čim večja je beda, ki je nastala zaradi krivične razdelitve zemskih dobrin.

9. Evolucionistični materializem: nauk komunizma temelji še danes na dialektičnem in historičnem materializmu Marxa, ki uči, da je ena sama prvotna bitnost: snov s svojimi slepimi silami, iz katerih se je porajalo rastlinstvo, živalstvo in človeštvo. Tudi človeška družba je samo pojav snovnosti, ki da z nezbežno nujnostjo teži k popolnemu izenačenju v brezrazredni družbi. V tem sestavu ni mesta za Boga, tu ni več razlike med dušo in telesom, ni več posmrtnega življenja in ni več upanja na drugo življenje. Ta razvoj lahko človek pospešuje in zato postrujejo nasprotstva med sloji: razredni boj v vsej sovražnosti in razdejavnosti, naj bi bil prava križarska vojna za napredek človeštva.

10. Kaj je človek in družina? Človeka oropa komunizem vse svobode in jemlje osebnosti vse dostojanstvo in moralno oporo... Človeška osebnost nima v odnosih do družbe nikakih naravnih pravic in je zgolj kolesce v velikem stroju (družbe). Komunizem zanika vsakršno nadreditev in avtoriteto, ki bi izviral od Boga, tudi ono staršev. Nadreditev in podreditev ljudi izvaja zgolj iz občestva kot edinega vira. V tem sistemu ni več lastninske pravice niti glede prirodnih vrednot niti produkcijskih sredstev... ker bi s tem spet eden dobil oblast nad drugim, zato se mora lastninska pravica korenito iztrebiti.

11. Za ta nauk je zakon in družina zgolj samovoljna in človeška ustanova ali posledica gospodarskega razvoja; zakonska vez s pravno-npravnimi obveznostmi se zanika, prav tako njena neporušnost.

Predvsem komunizem ne priznava vezanosti žene na družino in dom; proglašuje njeno emancipacijo, jo odtrga od domačega kroga in od vzgoje otrok, jo vrže v javnost in v kolektivno gospodarstvo kakor moža, skrb za dom in otroka pa prevzame družba. Vzgoja otrok je izključna pravica občestva.

12. Kaj je družba? Edina njena naloga je proizvajanje dobrin v kolektivnem delu in ustvarjanje nekega raja, v katerem bi »vsak dajal po svojih močeh in dobival po svojih potrebah«. — Občestvo pa ima pravico, uvrščati posameznika v jarem kolektivnega dela brez ozira na osebno dobrobit in proti lastni volji. Nravni in pravni red bi bil zgolj posledica gospodarskega reda, torej snovnega izvora... Nova doba in nova civilizacija se obeta: »človeštvo brez Boga«.

13. Ko bodo vsi ljudje končno postali pristni kolektivni ljudje, bo politična država, ker ne bo več razlike med sloji, prenehala; dotlej pa sta država in državna oblast najuspešnejše sredstvo za komunizem, da pride do svojega cilja.

14. Ta sistem, poln zmot in prevrat, ki nasprotuje prav tako zdravi pameti kakor božjemu redu, je novi evangelij boljševiškega in ateističnega komunizma in pomeni prevrat vsakršnega družabnega reda; človeški osebnosti pa jemlje vsako pravico in dostojanstvo ter jo zaslužuje. (Dalje prihodnjic.)

Teorija in praksa

V francoski poslanski zbornici so ustanovili nekateri poslanci poseben klub »Družina in rojstvo otrok«. V klub so stopili kot na en mah vsi komunistični poslanci. Odkrili so družino in Jacques Dulcos je v »Humanité« napisal lepo vrsto člankov o družini in o podanju rojstev v Franciji.

Kakšno pa je komunistično zdravilo za propadajočo družino? »L'Humanité z dne 10. febr. 1937 ga predlaga: Olajšati razporoko! Olajšati razporoko, na ta način bi bilo najpriprosteje — čeprav gospodom moralistom ne ugaja — zopet dvigniti moralni nivo prebivalstva. Koliko konkubinatov bi se spremenilo v zakonite zveze!«

Čudno! Ljudje živijo v divjih zakonih in se ne poročajo ker razporoka predolgo traja in preveč stane. Ko bo razporoka olajšana, se bodo ljudje na mah zopet ženili in možili, trdnost ognjišča bo vzpostavljena, številni rojstev se bo pomnožilo, nihče ne bo več mislil na — razporoko.

Prav tako je modroval že l. 1884 Naquet, avtor zakona o razporoki. Ali se ni že takrat dvignila morala ljudstva? Ali ni že takrat začelo padati število nezakonitih zakonskih zvez? Ali se ni že takrat začelo dvigati število rojstev v Franciji? Morda pa so napačne statistike, ki dokazujejo ravno nasprotno? V Franciji imamo lep vzgled, kako je framazonstvo »reševalno« družino. Sedaj se je oglašil komunizem, do jo »rešuje« na istih temeljih. Le da tako reševanje vodi v počasno narodno smrt!

Slovenski starši in slovenska mladi

Četrta internacionala

Začetnik in glavni delavec četrte internacionalne, ki jo tudi imenujejo »internacionalna liga komunistov« je Trocki sam. Poslovalnica se nahaja v Amsterdamu in jo vodi neki Wend-Boumann. Izdaja tudi časopis, ki pobija Stalinovo politiko in prinaša večinoma prispevke izpod Trockijevega peresa v nemškem in francoskem jeziku.

Glavno zborovanje vseh zvez, ki so včlanjene v četrto internacionalno je bilo julija 1936 v Genfu. Vsi udeleženci so pristali na resolucijo, ki se glasi v izvlečku: **Komunisti in socialisti so izdali delavski razred; eni kot drugi so hlupci buržuazije in delajo le na to, da bi odvrnili proletariata od revolucije. Pravi proletariata pozna le en cilj: porušenje kapitalističnih režimov in nadaljevanje revolucionarnega boja v vseh deželah. Zlasti naloga francoskega proletariata obstoji v boju za rušenje imperializma in za začetek revolucije. Trockisti odklanjajo misel ljudske fronte. V Franciji naglašajo nujnost, da preženejo radikalne ministre« (Lutte ouvrière, 24. 10. 1936).**

»La lutte ouvrière« (31. 7. 1936) prinaša seznam strank, ki so se priključile Trockijevi organizaciji. Iz njega je razvidno, da se organizacije četrte internacionalne nahajajo v Belgiji, Holandiji, Češkoslovaški (tu se Trockijevi pristaši zbirajo okoli lista »Iskra«), v Angliji, v Poljski, v USA, v Španiji, Franciji; neodvisne trockistične skupine so tudi v Južni Ameriki, Avstraliji in Kitajski. **Številčno so v primeri s pristaši tretje internacionalne dosti slabi, vendar pa imajo precejšen vpliv na široke mase. Vzroki njihovega uspeha bi bili sledeči:**

Stalin se s svojo politiko »ljudskih front« opira na sodelovanje z meščansko demokracijo, kar je Lenin najstrožje obsojal. **To je izzvalo veliko nezadovoljstvo zlasti v vrstah »čistih« marksistov.** Vsi ti nezadovoljneži se zbirajo okoli Trockega, pa tudi vse anarhistične organizacije, ki zbirajo razočarane »navdušence«, teoretike in pustolovce, katerim se nudi v španski državljanski vojski ugodna prilika, da ribarijo v kalnem. Ta položaj povzroča Stalinu resne skrbi in ga sili k različnim poskusom, da bi uničil svoje politične nasprotnike in trockizem v očeh svetovnega proletariata pripravil ob zaupanje.

Komunizem l. 1937 se razlikuje od komunizma l. 1918—20 po tem, da zahteva od svojih pristašev mnogo strožjo disciplino in brezpogojno poslušnost. To seveda ne ugaja mednarodnim izmečkom, ki so se komunizmu pridružili samo zaradi pustolovščin. Ker je Stalin začetek svetovne revolucije odgodil na nedoločen poznejši datum, je s tem zelo razočaral te mednarodne zločinske tipe, ki so zato presedlali v trockistični tabor, ki jim obeta v najkrajšem času »zanimive atrakcije«.

Potrebno pa je poudariti, da nesoglasja med voditelji — med Stalinom in Trockim — še ne pomenijo nesoglasja med njihovimi pristaši; med njimi je popolna skladnost, kot dokazuje njihovo delo v Španiji, Franciji in drugod.

Posebna nevarnost četrte internacionalne, ki je sestavljena iz vseh mogočih fanatikov, razočaranih brezdomovincev in mednarodnih pustolovcev, je v tem, da je v temeljih sovražna vsaki državi in vladi — da je dosledno anarhistična. Če bi enkrat prišlo do padca sovjetskega režima in tretje internacionalne, bi postala Trockijeva četrta internacionala celica nove komunistične internacionalne, ki bi dalje delovala za splošen prevrat. S tega stališča je treba pazno zasledovati delovanje četrte internacionalne.

Katoliška akcija

VIII.

Med vidiki, raz katere moremo motriti Katoliško akcijo, smo navedli takoj za ideološkim vidikom pravni vidik. Ta nam pokaže, kakšno mesto gre Katoliški akciji v pravni organizaciji Cerkve in kakšno je njeno pravno razmerje do verskih društev in tako imenovanih katoliških organizacij.

Oglejmo si sedaj Katoliško akcijo pod tem pravnim vidikom. Nemara se bo komu zdelo tako motrenje docela odveč, še celo škodljivo, takšno, ki ubija duha in inicijativnost ter hromi apostolsko dejavnost. Toda v stvari ni tako. Rekli smo že v uvodu, da imamo sicer razne vidike, a da moramo sistematično vse upoštevati, ako hočemo dobiti objektivno sliko Katoliške akcije. Mogoče je sicer, da bi kdo s pravnim vidikom pretiraval, po nepotrebnem distinguiral, seciral in razdeljeval kompetence, toda vsako motrenje Katoliške akcije pod tem vidikom, še ne pomeni njegovo pretiravanje.

Cerkvi je veliko na tem, da se apostolat pravilno uredi in urejeno izvaja, ne pa kar takó, kakor bi se komu zdelo. Ko n. pr. cerkveni zakonik govori o oznanjevanju božje besede med pogani, o misijonarjenju, ne reče, da je to dolžnost in pravica katoličanov, ki naj jo po svojih močeh izvršujejo, marveč določa, da je to ekskluzivna pravica in dolžnost rimskega papeža (cfr. kan. 1327, § 1 in kan. 1350, § 2). S tem so zakonikove določbe o misijonarjenju končane. Ostalo bo že papež uredil.

Če pomislimo na elemente, ki smo jih o Katoliški akciji že dosedaj nabrali, se nam vprašanje o njenem pravnem stališču v Cerkvi samo po sebi oglašja. Katoliška akcija je kakor smo rekli, sodelovanje organiziranega laika pri hierarhičnem cerkvenem apostolatu pod vodstvom cerkvene hierarhije. Cerkvena hierarhija je pa pravno urejena, prav tako pojem vodstva vsebuje pravno razmerje, dalje smo naleteli na pravno razmerje med laičnim vodstvom Katoliške akcije in njenim hierarhičnim vodstvom ter končno na razmerje med laiki in duhovniki v Katoliški akciji. Vsa ta razmerja nam vsiljujejo vprašanje, katero mesto naj damo Katoliški akciji v pravni organizaciji Cerkve, ali gre za kakšno pravno novost, ne idejno, ali ne, ali je skratka Katoliška akcija v sistemu cerkvenih organov nova ustanova, ali ni.

Danes ne bo najbrž nikogar več, ki bi trdil, da pomeni Katoliška akcija le formacijo, le »gibanje«, kakor so pred leti govorili, ko so jo na primer primerjali cerkveni pomladi, ki je nastopila v Evropi v 13. stoletju s Franči-

škom in njegovimi brati. Namen Katoliške akcije in njena sodobna naloga je pač pokristjanjenje človeške družbe, toda Katoliška akcija nam pove več kot to, pove nam namreč tudi način, kako namen doseči. Da je katoliška akcija organizacija, je danes dognana reč. Dalje je prav tako dognano, v čem obstoji že večkrat omenjeno sodelovanje organiziranega laikata pri hierarhičnem cerkvenem apostolatu. Cerkven apostolat ima najbolj vesolen namen, ki si ga je sploh mogoče zamisliti, namreč »zveličanje duš« ali »Kristusovo kraljestvo«. Katoliška akcija, ki je sodelovanje pri vsem tem cerkvenem apostolatu, je zato v bistvu univerzalna. Končno smo videli, da ima Katoliška akcija laično vodstvo, da je torej v tem pomenu laična. Še en znak je na Katoliški akciji nesporen, da je namreč uradna, da »posluje« s kanonično misijo, to je z uradnim cerkvenim poslanstvom. V Katoliški akciji poveri hierarhična Cerkve izvrševanje apostolata organiziranim laikom, ne poveri ga določeni posamezni fizični osebi, kot ga n. pr. škofu ali župniku, marveč organiziranim laikom. Poverjen je ves apostolat, celotno njegovo izvrševanje, toda v mejah, v katerih je po božjem pravu laični stan zmožen izvrševati ta apostolat. Zaradi tega, ker je Katoliška akcija uradna, jo moramo smatrati za ustanovo cerkvenega javnega prava.

Ako hočemo zadeti razliko med Katoliško akcijo in verskimi ter katoliškimi organizacijami, moramo zato upoštevati, da je Katoliška akcija univerzalna, laična in uradna organizacija za sodelovanje laikata pri cerkvenem apostolatu. Druge organizacije nimajo teh treh znakov, ali vsaj nimajo vseh treh hkratu.

Cerkveni zakonik pozna tri tipe verskih organizacij, katerih člani morejo biti laiki, namreč tretje redove za svetne ljudi, bratovščine in pobožne zveze (kan. 700 in nsl.) Od teh treh tipov niti eden ne ustreza značaju organizacij Katoliške akcije. Razlikujejo se od njih po namenu, sredstvih in zgradbi (organizaciji).

Namen verskih organizacij je individualističen, namreč pospeševati pobožnost, ascezo, duhovno življenje lastnih članov, namen Katoliške akcije pa je v bistvu apostolski, torej socialen. Tudi katoliška akcija mora skrbeti za versko in pravno poglobitev svojih članov, toda to ni njen organizacijski namen, marveč nujno potrebno sredstvo in pogoj. Nameni ascetičnih verskih organizacij so torej isti kot pogoj in sredstvo (nekatera, ne vsa) Katoliške akcije (prim. Guerry, o. c. 403). S tem je dobro nakazana razlika med Katoliško akcijo in verskimi organizacijami, obenem pa

tudi, v kakšnem medsebojnem razmerju morajo biti. Nekatere verske organizacije imajo poleg posvečevanja tudi apostolske namene, toda ti nameni so delni, medtem ko je namen Katoliške akcije univerzalen apostolat.

Sredstva morajo odgovarjati namenu organizacije. Verske organizacije bodo uporabljala sredstva, ki so primerna za lastno posvečevanje članov; Katoliška akcija bo ustrezno svojemu namenu rabila »socialna« sredstva, to so taka, ki vplivajo na javno mnenje.

Značaju verskih organizacij odgovarja, da jih vodi duhovnik, čeprav ob podpori laičnega odbora. Organizacija Katoliške akcije pa je po svojem bistvu laična, torej z laičnim vodstvom, kakor je bilo že opisano. Verske organizacije niso hierarhično zgrajene, medtem ko je hierarhična zgraditev za organizacije Katoliške akcije bistvena.

Verske organizacije so sicer cerkvene organizacije, vendar nimajo pravega uradnega značaja, ki pripada organizacijam Katoliške akcije.

Še globlja pa je razlika med organizacijo Katoliške akcije in »katoliškimi« društvi. To niso cerkvena društva, marveč društva katoličanov za najrazličnejše namene, ki pa hočejo življenjske probleme presojati po kriterijih katoliške vere. Tako društvo morda cerkvena oblast odobri, vendar s tem ni postalo cerkveno. Katoliška akcija se po vseh treh znakih, ki smo jih o njej našli kot različna znamenja, razlikuje od teh društev. Prva razlika je ta, da je Katoliška akcija cerkvena uradna organizacija, katoliška društva pa niso niti cerkvene organizacije, tem manj torej uradne. Njim ni dana kanonična misija. Katoliška društva ne morejo biti hierarhično zgrajena, kot je za katoliško akcijo bistveno. Izvršujejo pač apostolat, toda ta apostolat ni v pravem pomenu besede cerkven, ker nimajo zanj kanonične misije, dalje je pa tudi po svoji vsebini le del cerkvenega apostolata.

Iz povedanega jasno sledi, da Katoliške akcije ne moremo identificirati z verskimi društvi; še manj seveda s tako zvanimi katoliškimi društvi. Prav tako se ne da nadomestiti s še tako bujno razvitim društvenim življenjem obojne vrste. V usodni zmoti bi zato bil, kdor bi sodil, da je Katoliška akcija le usmerjevalec življenja po verskih in katoliških društvi.

Po svojem pravnem značaju je Katoliška akcija v pravni organizaciji Cerkve nova ustanova. Ideja o sodelovanju laikov pri cerkvenem apostolatu sega že v apostolske čase, tudi delni poskusi organiziranega delovanja spadajo že v zgodovino, toda Katoliška akcija kot univerzalna, laična in uradna organizacija je ustanova naše dobe.

(Dalje prihodnič.)

Kdo je Gorev?

Enakega pomena kakor je dovažanje sovjetskega vojnega materiala je tudi delavnost sovjetskih agentov-specialistov za državljanske vojne v Španiji, kateri imajo v resnici glavno oblast v rdečem delu Španije. Kadar smatra Moskva, da bo v kaki državi kmalu dosegla svoj cilj — namreč revolucijo, se vedno tam pojavijo rdeči hujskači in organizatorji »oboroženega upora«. (Slično je bilo tudi v Nemčiji prva leta po vojni, a načrti kominterne niso uspeli!)

Najzloglasnejši rdeči agent v Španiji je Gorev. Svoječasno je bil pod imenom Skoblewsky v Nemčiji obsojen zaradi hujskanja k umoru in veleizdaje, bil pa je zamenjan za deset Nemcev, ki so bili v Moskvi obsojeni na smrt. Iz te zamenjave se vidi, da je bil

Gorev za Moskvo zelo dragocen; kot specialista za revolucije bi ga kominterne zelo težko pogrešala. Njegovo pravo ime je Goldmann.

Gorev (Goldmann) je bil l. 1923/24 organizator in poveljnik Čeke pri Nemški komunistični stranki. Naloga nemške Čeke je bila, da je »pravočasno odstranjevala« osebe, ki so bile komunistom neljube ali nevarne. Po nalogu kominterne je deloval tudi na Kitajskem, kjer je dobil priimek »mesar množic«. Sedaj vodi krvavi teror boljševikov v Španiji. Povsod ista slika: kri mora teči v potokih, a zakaj? Za delavstvo in njegovo boljše bodočnost? Cilj je popolnoma drug: vzpostavitev diktature oblastizeljne judovske boljševiške klike nad delovnimi množicami sveta.

Žrtve komunističnih agentov.

Iz Prage so odšli v Španijo na pomoč komunistom sledeči jugoslovanski študenti: Rudolf Janhuba (bivši slavist v Ljubljani) Elias Engel, Lazar Latinović, Mirko Horvat, Ratko Vujović, Velimir Vlahović, Mirko Kovačević, Baštjančič Sigbert, Fatahagić Ahmed, Radošević Andjelko, Katanko Pavlović, Marko Spahić, Rat. Belović, G. Veis, Branko Krsmanović, Turk Ivan, Šiprak Matija, Lazar Udovički, Rapac J. Bog ve, koliko jih je še pri življenju in če so še navdušeni za tretjo internacionalo!

Podpirajte pokret katoliške mladine!

zahtevamo slovenske šolske knjige

Hodil po zemlji sem naši . . .

Narodnostni problem kočevskega ozemlja.
(Prof. Gorše Miroslav.) (Konec.)

Rusitelji gimnazije se sklicujejo na nekdanji njen žalostni sloves, krivično je, trditi o zavodu tudi dandanes, da je »confugium« za nenadarjene, za lenuhe in malopridneže in nekakšno pregnanstvo za profesorje. Dijake ocenjujemo strogo in pravično. Koncem šolskega leta 1935/36 je bil najslabši uspeh v Sloveniji na I. drž. realni gimnaziji v Ljubljani, za njo pa takoj na kočevski — torej se ne sme trditi, da v Kočevju vsakdo zdela. Zadnja leta tudi dijaštvo samo uvideva, da kočevska gimnazija zanje ni pribežališče, kjer bi si privoščili nekaj let oddiha, zato pa slabiči odhajajo drugam. Celotni marsikateri »Ljubljancan«, ki ga pošljejo na »okrevališče« na gimnazijo v Kočevje, obtovorjenega s primernim številom slabih ocen, kaj kmalu spozna, da se diagnoza ni prav nič spremenila, zato pa odhaja označen po zasluženju tudi od nas, da kje drugod poskuša srečo. Pripominjamo tudi, da na ljubljanskih in drugih gimnazijah dobro izhajajo oni petošolci, ki so lani v Kočevju položili nižji tečajni izpit.

Profesorji izvršujejo svoj vzvišeni, četudi slabo plačani poklic z vestnostjo in veseljem. O njihovi kvalifikaciji naj priča izjava lanskega ministrskega odposlanca pri nižjem in višjem tečajnem izpitu, g. dr. Josipa Tomiška. Rekel je, da po znanju učenci nikakor ne zaostajajo za onimi, ki obiskujejo šolo v večjih mestih, za to pa se imajo zahvaliti vestnosti in požrtvovalnosti profesorjev. — Dr. Tomišek je priznana avtoriteta, zaslužen literarni zgodovinar, preizkušen vzgojitelj in tak kulturni delavec, da more biti njegova premišljena in tehtna beseda vsakomur le v

čas. Isto sodbo so izrekli o zavodu tudi ministrski odposlanci prejšnjih let. Naj to ne bo samohvala, temveč samo obramba.

Razlog proti obstoju gimnazije naj bi tudi bilo nizko številčno stanje. Ko je bil še zavod popoln, je štel vsako leto nad 320 dijakov, — letos je brez ukinjenega 5. razreda na gimnaziji še vedno 250 učencev. Naj mi bo dovoljeno pripomniti, da je v naši državi šest popolnih gimnazij z manjšim številom učencev, kot je v Kočevju: popolna realna gimnazija v Krku ima 289 učencev, v Sinju 280 učencev. — ženska realna rusko-srbska gimnazija v Belgradu ima 261 učenk, — moška realna gimnazija v Petrovcu 241 učencev, — popolna moška gimnazija Kralja Aleksandra I. v Belgradu 240 učencev in gimnazija v Novem Vrbanu samo 224 učencev! (Profesorski Glasnik, december 1936 — januar 1937.)

S tega stališča bi imela tudi kočevska gimnazija pravico do višjih razredov. In četudi ne bi imela predpisanega številčnega stanja, bi se moral pri tem upoštevati tisti zakon, ki dovoljuje popolne gimnazije blizu državne meje ali pa na narodno mešanih ozemljih. Zračna razdalja do italijanske meje od Kočevja ni velika, obenem pa je tu gimnazija potrebna iz narodno obrambnih ozirav.

Naj si svojo sodbo ustvari vsakdo sam, če primerja, koliko novih srednjih šol so zidali po prevratu v Sloveniji in koliko v drugih banovinah. Kakor je razvidno iz proračunske debate v narodni skupščini februarja 1937, je dobila dravska banovina 3% novih srednje šolskih poslopij, savska s primorsko vred 29 odstotkov, vse ostale banovine 67%. (»Politika«, 24. februarja 1937.)

Iz tega je razvidno, da je odstotek novih gimnazij v Sloveniji znatno manjši kot v dru-

gih banovinah in bi že zaradi tega zaslužili popolno gimnazijo v Kočevju.

V vsakem oziru bi bilo priporočljivo kolikor mogoče dosledno izvajanje določbe o šolskem okolišu. Potem bi imela kočevska gimnazija vedno zadostno število učencev, ker ne bi Ribnica, Sodražica, Velike Lašče, Dobropolje in Loški potok pošiljali svojih otrok v ljubljanske šole. Ali je umestno kopičenje dijakov v enem samem mestu? V Ljubljani jih je že do 2700, kot je ugotovil zadnji občni zbor društva »Sola in dom«. Zaradi tega naj bi banska uprava sezidala še eno novo gimnazijo v naši centrali. Zakaj ne bi rajši ljubljane razbremenili? Za profesorje in za učence bi bilo ugodneje, če bi razredi ne bili prenapolnjeni. Zaradi manjšega števila dijakov je kontrola uspeha in vedenja večja, — postopa se lahko bolj individualno in zaradi tega tudi bolj pravično kakor pa v prenapoljenih razredih večjih mest.

Da nasprotniki gimnazije dosežejo svoj namen, so na merodajnih mestih poročali neresnično, češ da je poslopje kočevske gimnazije banovinsko. Ugotovljamo ponovno, da je to poslopje mestna občinska last. Država nosi le režijske stroške ter prispevke za učila in knjižnice, — vse druge stroške pa krije mestna občina Kočevje, ki vzdržuje gimnazijo in jo tudi vsako leto popravlja. Razlog, da je treba gimnazijo ukiniti že zaradi varčevanja, s tem popolnoma odpade. Profesorje, ki bi jih premestili iz Kočevja v druge kraje, bi morali ravno tako plačevati kot v Kočevju.

Komur je do resnice, si ne bo mogel več mašiti ušes pred njo. Osvetlili smo to vprašanje od vseh strani, obrazložili pomen obstoja in škodo ukinitve zavoda ter razpršili vse pomisleke proti njemu.

Ker so torej odpadli vsi razlogi proti takojšnji vzpostavitvi kočevske gimnazije, se

nadejamo, da bodo odločujoči činitelji to tudi storili.

Tudi okrajno glavarstvo mora iz narodno-obrambnih ozirav ostati v Kočevju. Kadar bodo naši Slovenci tako narodno zavedni in gospodarsko samostojni, da se ne bodo dali več potujčevati, potem lahko zopet sprožimo to vprašanje. Močna roka mora biti v največji bližini, da nudi ob potrebi zaščito vsem Slovincem, izpostavljenim nemškemu terorju na tem ozemlju. Prebivalci Loškega potoka imajo daleč do Kočevja, pravijo, toda zanje se nam ni bati, da bi se svojemu rodu izneverili, če glavarstva ne premaknejo v Ribnico. Nasprotno pa bi se hitro ponemčili kočevski Slovenci, če jih prepustimo same med Nemci. Zavednejši bi se morda rajši izselili — kar Nemci tudi iskreno želijo — a potem bi res dobilo to ozemlje nemško lice. Oni Slovenci bliže Kolpe pa bi bili izpostavljeni hrvatskemu vplivu. Slabo poučen ali pa silno naiven je tudi tisti, ki pravi, da zadostuje v Kočevju orožniška postaja. Ko bi vedeli, kaj si Nemci upajo celo sedaj, ko je glavarstvo sredi med njimi!

Če se odpravi gimnazija in preseli glavarstvo z vsemi svojimi uradi drugam, se morajo preseliti tudi uradniki in njihove družine, ravno tako vsi oni Slovenci, ki bi radi prekrbeli otrokom primerno izobrazbo, katere pa na okrnjeni gimnaziji ne bi mogli dobiti. Živahno društveno življenje bi zamrlo, društva bi razpadla, ker bi postala brezpomembna. Posledica bi bila, da bi mesto in vse ozemlje res dobilo nemški značaj. Slovenski živelj bi bil pa tudi gospodarsko oslavljen in ponosna stavba »Nabavljalne zadruge državnih uradnikov« bi nujno prešla v nemške roke. Z izolacijo bi prizadeli našemu narodnemu življenju tako škodo, ki je stoletje potem ne bi mogli popraviti.

Dr. Anton Mahnič

(Dalje.)

Zavedajoč se, da je primerno blagostanje pogoj dobremu verskemu življenju, uči svoje vernike v »Pučkom Prijatelju« naprednega kmetijstva, na svojih posestvih uvede vzorno gospodarstvo, ustanavlja zadruga in kliče Kreka, da pouči duhovnike o poslovanju zadrug in posojilnic. Ko so parobrodne družbe začele dvigati tarife, ni miroval, dokler ni ustanovil hrv. paroplovne družbe in krstil njen prvi parnik: Frankopana. Stalno intervenira na Dunaju, da mu ustanovljajo pletarske šole in mlinarske zadruga, za časa vojne pa je hodil na Dunaj prosit kruha za svoje od lakote onemogle otočane.

Pri vsem tem pa ni zanemarjal duhovne obnove. Na novo je uvedel misijone in presajal iz Slovenije razna nabožna društva, pospeševal izvrševanje dekreta Pija X. o pogostnem sv. obhajilu in vsaj vsakih 5 let prehodil vso škofijo. Pošto je reševal osebno, brez njega se ni smelo zgoditi ničesar. Dejal je navadno: jaz odgovarjam, zato mora biti tako, kakor jaz hočem! Ugled duhovnikov je ljubosumno branil. Na vsak osebni napad liberalnih in italijanskih listov je pošiljal listom neljube popravke, napadi so kmalu prenehali, nek časnik je zaradi prepočitih popravkov celo ime spremenil.

Pri vseh težavah pa, ki jih je imel, je ohranil svoj optimizem, in besede, ni mogoče, ni poznal. Bila so to leta dela, a tudi uspehov. Toda še ga je čakalo trpljenje.

Italijansko okupacijo je kot začasno oblast priznal, dovolil latinske maše z italijanskimi pridigami za vojaštvo, a poitalijančevanju se

je odločno uprl. Ker vojaštvo ni hodilo k maši, je ta privilegij ukinil. Vojne oblasti so zahtevale, da daruje slovesno sv. mašo za italijanskega kralja, a on odgovarja: nismo v Italiji. Italijani mu zapirajo in internirajo duhovnike, a on se kot lev bori za vsakega. Poveljnik gornjega Jadrana zahteva od njega seznam glagol. župnij v škofiji, Mahnič ga rezko zavrne. Italijani pritiskajo z obljubami in grožnjami nanj, da odpravi glagolsko bogoslužje, a 70-letni stavec ne kloni pred silo. Tožijo ga v Rimu, da ga spravijo z otoka. Povratek mu že kako onemogočijo. Ker je spoznal njihovo nakano, ga niti ponoven papežev poziv ne spravi iz Krka. Sele s prevaro so ga spravili od tod. Prisiljen, da si prostovoljno izbere kraj deportacije, se odloči za Senj. Dajo mu pismeno potrdilo, da ga popeljejo v Senj, toda parnik ga je 4. aprila 1919 odpeljal v Jakin v Italijo.

V internaciji si je nakopal bolezen, a še ni miroval. Že prej je s svojo škofovsko avtoriteto podprl majsko deklaracijo, ki pri Hrvatih ni našla mnogo odmeva. V borbi za narodne pravice mu 24. sept. 1918 grozi min. predsednik, da ga bo znala vlada »mit ganzer Staatsgewalt zerdriken«, če ne odneha. Še v internaciji dela za zedinjenje in iz prognanstva pošilja svoje znamenite članke.

Po enoletnem izgonu se ves bolan vrne na Krk, išče zdravja v toplicah, a ga ne najde. 14. decembra 1920 je končal zemeljski boj in odšel po venec zmage. D'Annunzijeji arditii pa so razdrli njegovo rezidenco in od ponosne korykte ni preostalo drugega kot razvaline.

Mahnič in dijaštvo.

Mnogo stikov je imel Mahnič z mladino, osebnega morda preveč: vsaj v semenišču je

bil predolgo. Opazil je, da se mu gojenci, posebno višješolci odmikajo. Vzrok je ugotovil sam, ko je zapisal: »Bilo mi je fizično in moralno nemogoče vse stanovske dolžnosti opravljati, pa poleg tega urejevati in večinoma pisati še dva lista.« Ni bil polovičar, toda ker je bil predvsem urednik in pisec RK, ker je bil predvsem vodja radikalne katoliške struje, je poklic vzgojitelja trpel.

Sicer pa je mladino imel zelo rad. Kot ravnatelj dijakom ni dovoljeval, da bi nosili denar s seboj; oddajali so ga njemu in on je vodil račun. Prebitke je koncem leta vračal, za dolgove vprašal nikdar. Sam brez posluha je pospeševal petje, kupil instrumentov za popolen orkester, oder za predstave zgradil na lastne stroške in plačeval material in nagrado prepisovalcu literarnih listov Lipe in Il Risvegla. Na sprehodih je gojencem kupoval črešenj, včasih kar celo drevo, jeseni pa smokve. Z dijaki je pekel krompir, svoj god pa obhajal tudi v znamenju črešenj. Za dijaka je storil vse in upravičeno je lahko javno ugotovil: mi smo v sto in sto slučajih gledali in olajševali bedo in bol slovenskih dijakov.

Za osebni stik z dijaki pa Mahnič ni bil, v položaj srednješolca se ni mogel vživeti, zato so naravnost bežali pred njim. Zaupanje posameznikov si ni znal pridobiti. Strog do sebe je bil včasih nekoliko prestrog tudi do drugih. Med dijaki je imel posebne zaupnike in to je vedno delalo hudo kri.

Tembolj pa je vplival na dijaštvo drugod, predvsem v Ljubljani. Dijakom je RK pošiljal zastoj, ustanovil dijaško prilogo, zbiral za nagrade darove in najboljše prispevke priobčeval z namenom »navajati mladino na pot resnega mišljenja ter tako Slovincem vzgajati može-mislitelje, može značaje (RK

VIII 334), dokler mu šolska oblast tega ni prepovedala. Vsekakor je zanimivo, da je v prilogi en prispevek Cankarjev. Nato pa je pritegnil k sodelovanju bogoslovce.

Mahnič je s svojim nastopom dosegel, da se je ustanovilo slov. kat. akademsko društvo Danica, ki ga vlada zaradi slov. jezika in slovenske zastave ni hotela takoj potrditi. Dijaški list »Zoro« je izdajal sprva kot prilogo RK-a. Kot krški škof je dal pobudo za ustanovitev hrv. kat. akad. društva »Hrvatska«, dijakom je v Korykti tiskal »Luč«, pisal jim poslanice in že ves bolan piše ob svoji 70-letnici pismo dijakom na zborovanju v Mariboru.

Mahničeva metoda.

Gregorčič ga je nazval »vehihto s Krasa. In res je bilo na Mahniču nekaj vihravega, silovitega, doslednega in nepopustljivega. Njegov namen ni bil pridobivati, ampak varovati: zato je zahteval ločitev duhov. »Jaz, prijatelj, prisegam na zastavo katoliškega načela na vse strani, brez vsake zveze, brez premirja z liberalci.« (RK II 2 zv. plat. 4) piše in jim napoveduje naravnost družabni bojkot: »Ogibaj se občevanja z liberalci kakor kugel!« A da ga kdo napak ne razume, pristavlja: »Ako pravimo, da se je treba ločiti od liberalcev, ne učimo s tem, da jih moramo sovražiti. Liberalce same bomo vedno znali spoštovati in ljubiti kot ljudi, kot brate po krvi in jeziku.« In zopet: »Vsa naša strogost in zlobnost in krutost je torej le teoretična, načelna. Kar se pa tiče osebnosti, mi se z osebami nikdar ne pečamo nego v kolikor je potrebno, da pomoremo resnici do zmage. Naj nam pa kdo dokaže, da smo kje osebo napadli zaradi oebe?«

Če bomo mi v svoji državi tako reševali važne narodne probleme, kakšno zaupanje in zaslonbo bodo imeli v nas Slovenci na Korškem in na Primorskem onstran naše državne meje?! Naša naloga je, da slovenski življenjski okrepimo in preprečimo nadaljnjo asimilacijo. V ta namen pa je potrebno, da obdrži Kočevje popolno gimnazijo in okrajno glavarstvo, da sezidamo skupen dom namenjen prosvetnim prireditvam in razvedrilo kočevskih Slovencev, da se dosledno in strogo začne izvajati zakon, ki določa tako pisavo osebnih imen, kakršna je bila pred 60 leti, naj se popravijo krstne matrice po vsem kočevskem ozemlju v skladu z imenovanim zakonom, kršitelji pa naj se pokličejo na odgovornost, naj se sestavi odbor jezikoslovcov in krajevnih poznavateljev, da popravijo in ugotovijo slovenska krajevna imena, uvede naj se slovensko bogoslužje vsepovsod, kjer je zadostno število slovenskih vernikov, podpirajmo in krepimo društveno življenje, zlasti narodno čitalnico, ki že do sedaj brezplačno pošilja knjige okoliškim Slovincem, naj se krepí narodna zavest in nastopa, kjer je le mogoče, proti narodno mešanim zakonom, naj se da možnost slovenskim obrtnikom in industrijalcem, da se naselijo na kočevskem ozemlju in nudijo našemu človeku zaslužek; treba bi bilo tudi zboljšati prometne zveze. Za uspešno izvrševanje vseh navedenih predlogov pa je potrebna — narodna sloga!

Obsojamo krivični kapitalizem, zavračamo zgrešeni komunizem in zahtevamo krščansko ureditev države!

Ločitev zahteva povsod, reorganizacijo vsega družabnega življenja v smislu odločno katoliških načel, ko piše: »Bilo bi želeli, da bi se, kar nas je zavednih katoličanov, od liberalcev popolnoma ločili: v slovstvenem delovanju, v političnem, v časopisju: v vsem (RK I 464). To je bil namen njegovega dela, ki ga je kronal 1. slov. kat. shod 1. 1892 v Ljubljani.

Mahníč je zahteval predvsem načelno ločitev, kajti: »Ko iščemo resnico ali sodimo, kaj je prav, kaj napačno, ne smemo gledati na učenost, tudi ne na čednost in svetost ljudi!« Kot izrazit intelektualist je premalo povdarjal, da je treba katoliško predvsem živeti. A že koncem slovenske dobe je spoznal: »Potrebno nam je, da se poprimemo odločnega, vztrajnega dela. Besedam mora vselej neposredno slediti dejanje. S tem spoznanjem je odšel na Krk. Zato je Hrvatom dal še več kot nam. Svoje življenje pa je sklenil s spoznanjem, da je njegova metoda velikega gromovništva nepopolna. Piše namreč: »Sedaj velja pred vsem z razlogi in dokazi in s silo resnice nasprotnika pridobivati zopet Boгу in katoliški Cerkvi.«

(Dalje prihodnjič.)

Prosimo

p. n. naročnike, ki še niso poravnali naročnine, da bi to čim prej storili, ker nam onemogoča redno izdajanje »Straže v viharju«

Srednja šola

Rdeča nevarnost na srednjih šolah.

Mnogo se mora danes boriti šolska oblast proti komunizmu med dijaštvom. Ministrstvo prosvete v svojih razpisih naroča za take slučaje strogo preiskavo in kazni: navadno izključitev iz vseh srednjih šol kraljevine Jugoslavije brez pravice polaganja privatnega izpita. Na ta način je torej dijaku onemogočen vsak študij v Jugoslaviji, česar naj bi se mladina v svoji nepremišljenosti, oziroma zaletelosti tudi zavedala.

Zadnje čase so oblasti odkrile pravila, kakšnih legalnih in ilegalnih sredstev se naj komunistična mladina poslužuje v šoli. Gre za SKOJ (srednješolska komunistična organizacija Jugoslavije), ki se deli v pokrajinske, mestne in rejonske komitete. Skoj daje posebne direktive: treba je uničiti avtoriteto šole, treba jih je razkrinkati, zahtevajo novo delovno šolo (sic!) itd., torej razbojnati je treba v javnosti vsako majhno napako srednje šole. Zanimivo je, da smatrajo za zaveznika tudi onega, ki je za odcepitev kakšnega naroda od Jugoslavije. Torej jim pride prav vse, kar je narobe, in s tem predstavljajo zares veliko nevarnost. Mladina pa naj ve, da rušenje še ni nobeno pozitivno delo!

Posebno se širi ta »šolski« komunizem po Belgradu in Črni gori. Zato so šolska oblastva začela v svojih celotnih učiteljskih zborih razgovore o protikomunistični propagandi. Snujejo se odbori, ki naj začnejo aktivno protiborbo. V dijaških društvih se snujejo socialni krožki itd. Mi bi namignili samo na to, da je policijsko preganjanje komunizma danes absolutno premalo in rodi malo ali pa obratne uspehe. Učiteljstvo naj se samo pri-

bliža problemom s pravo kritiko, šola naj da mladini osnove pravilne vzgoje. Saj mladina ima o komunizmu precej meglene pojme; temu bo odpomoči s poučenostjo, torej s preventivnim delom, ne samo s silo in kaznijo. Vzgoja naj vodi od materializma k idealizmu! Tudi prava nacionalna vzgoja more deloma zajeziti val komunizma, najvišje delo pa bo storil pač krščanski svetovni nazor in karitativno delo!

*

Rafaelova družba je ustanovila poseben Tiskovni odsek (TORD), ki pošilja našim časopisom poročila o slovenskih izseljencih, da je tako naše ljudstvo vedno poučeno o Slovincih v tujini.

General Franco uvaja socialno zakonodajo. »List državnih uredb nacionalne Španije« prinaša uredbo o socialno političnih ukrepih nacionalne vlade v korist delavcev. V uvodu pravi uredba, da hoče nacionalna vlada udeležiti socialno pravičnost. Španski industrijski in poljedelski delavci so najvažnejši del španskega naroda. Ne mogli bi govoriti o narodnem sodelovanju, če bi ostal ta najvažnejši del na oni stopnji, na kateri je danes. ... Guvernerji posameznih pokrajin morajo storiti vse, da zagotove življenje vsakemu delavcu in vsaki delavski družini. Vsak delavec mora dobiti delo in vsaka nepreskrbljena družina mora dobivati državno podporo, dokler se sama ne more preskrbeti. Začeti je treba z javnimi deli, ki so v korist narodu in domovini.«

Slovenska mladina, tvoj list je »Straža«!

Književnost

Hémon, Marija Chapdelaine

Sarajevska »Regina Apostolorum« je v prevodu prof. Slavka Šarića zdala Louisa Hémona Marijo Chapdelaine, povest iz francoske Kanade. Knjižica na 155 straneh prikazuje življenje francoskih naseljencev v Kanadi. Opis življenja na samotni kmetiji Samuela Chapdelainea je tako plastičen, zdrav in podrobno opazovan, da se čudiš. Daleč od civilizacije, sredi gozdov in dolgih zim, zapuščeni od vsega sveta obdelujejo zemljo in lezejo vedno proti severu. Človek se večkrat spomni Hamsunovega Blagoslova zemlje. Osrednja oseba, Samuelova nežna hči Marija, ima na izbiri tri ženine. Prvi, ki ji je nadse drag, najde ob povratku smrt v silnih zimskih viharjih in zametih. Da bi ušla težkemu življenju v divjini, vsem žalostnim spominom in tajnam, ki jih skrivajo črni, veličastni gozdovi, se skoraj odloči za drugega dobrega človeka, ki ima v Združenih državah ugoden položaj. Toda ob smrti svoje matere, ki jo oče ob mrtoškem odru občuduje in hvali, si izbere tretjega, prav tako samotnega francoskega naselnika. — Delce se odlikuje tudi po izredno sočnih opisih narode in po vseskozi religioznem duhu. Seveda nosi v sebi francosko patriotično noto. Prevod ali vsaj jezik, kolikor more Slovenec presoditi, je živ in brez kopice galicizmov, ki jih v novejših prevodih tako pogosto čutimo.

Narodne prireditve

V preteklost našega naroda iščemo bolj in bolj — človeku se včasih čudno zdi, da nas je toliko stvari šele pred nedavnim za-

nimali začelo: akademski pevski zbor odkriva neznane nam stvari, ljudski oder oživlja spomenike naše preteklosti. Podobno delo opazamo pri Hrvatih, drugod so seveda že pred nami.

O koncertu APZ, ki nam je podal skrben prerez muzikalne tvornosti 16. stoletja, smo že poročali. Vzporedno na drugem polju orje ledino prof. Niko Kuret z ljudskim odrom.

Ne vem kako to, da smo o koroškem kmetu Drabosnjaku (1768—1825?) in o delu njegovem do najnovejšega časa tako malo vedeli. Igra o izgubljenem sinu smo letos marca prvič v Ljubljani videli. Menda so se mnogim zdeli ti drobci nevedni, prenestavni. K predstavi sem šel sam, če sem si odkrit, z nekim predsodkom, saj gremo od podobnih verskih predstav tolikrat razočarani. To pot sem bil presenečen. Saj sem svetopisemsko zgodbo že tolikrat z lece slišal, pa mi je bila toliko bolj živa zdaj. Včasih mi je bilo neprijetno poslušati arhaizme v jeziku, sedaj pa se mi je zdel jezik tako prijeten, vse tako domače, naše — ne vem zakaj. Mogoče zaradi zelo dobre igre igralške družine, ali pa me je doignila narodna koroška pesem med odmori tako. Vzljubil sem našega človeka, rad bi ga še in še gledal.

Na veliki četrtek pa smo čuli na radiju drugo delo Drabosnjakovo — pasijonsko igro (»Komedijska od celiga grenkiga terpljenja inu smerti Jezusa Kristusa našiga ljubiga Gospoda«). Čisto posebni so stari slovenski pasijoni, škofjeloški o. Romualda in Drabosnjakov tudi. Zanimivo bi jih bilo primerjati z drugimi enako starimi. Gotovo bi našli marsikako podobnost, v naših pa tudi marsikako posebnost. Obe predstavi je vodil prof. Kuret sam.

Obiščite mlekarne

Poslovalnice v Ljubljani, v Krontu, Bě Jesenicah, v Trzinu t. d.

Gorenjskih mlekarških zadrug v Nakiem

kier Vam postrežejo s toplim in mrzlim mlekom, s čajnim maslom »DETELJICA« in s siri vseh vrst!

Desetletnica Rafaelove družbe bo letos 22. avgusta. Pomembni jubilej družbe, ki skrbi za slovenske izseljence po vsem svetu, bomo slovesno proslavili s cerkvenimi slovesnostmi na Brezjah, slavnostno akademijo v Unionu in drugim izseljenskim kongresom v Ljubljani, ki se ga bodo udeležili številni izseljenci iz Amerike, Belgije, Holandije, Francije in Nemčije.

Da delajo vzporedno z nami tudi Hrvatje, je dokaz gostobanje splitskega pevskega društva »Zvonimir« na veliko sredo v Ljubljani. Številni, izvorno izvežbani moški pevski zbor je zapel »Muka Isusova«, oratorij, ki ga je temeljito pripravil in vodil Mo. Boris Papandopulo. Oratorij je nastal na osnovi dalmatinskega ljudskega cerkvenega petja, ki ima izvor daleč v zgodovini in prehaja iz roda v rod. Melodije, ki jih pojo ljudski cerkveni pevci niso zapisane, ampak jih pojo, kakor so jih od svojih roditeljev slišali. Iz tega cerkvenega petja žari globoka religioznost. Prednost in glavna posebnost tega petja je v lepoti, bogastvu in različnosti njegove melodije. Tekst je pisan v nekem posebnem ikavskem dialektu, bogatem karakterističnih starinskih narodnih fraz in izrazov. Iz teh motivov, fraz, melodije in metrike je ustvaril Papandopulo epski dramatični oratorij večjega obsega. Lepo je evangelist napovedal prihod Kristusa preko Cedrona (Po Janezu 18, 19). Njegov križev pot, opisanje močnih dramatičnih elementov, pa prevzame na mnogih mestih zbor. Kot solisti nastopajo tudi: Jezus, Pilat, Peter in nekaj manjših vlog.

Žal je tudi za to prireditev pokazala Ljubljana zelo malo zanimanja. Zdi se, da ima drugod, za te vrste kulturne delavce, inteligenca mnogo več smisla in razumevanja.

Kakor nam je narod svet, tako nam je sveto njegovo verovanje in čustvovanje. Iz teh verskih temeljev je zrastle naša stara pesem in igra tudi. Kulturni ustvarjalec, ki ne gradi na narodnem čustvovanju in življenju, se je narodu izneveril in ne spada v njegovo občestvo. Narod ga bo prej ali slej izpljunil.